

STORTINGET

Innst. 128 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:21 (2015–2016)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Kirsti Bergstø, Snorre Serigstad Valen, Iselin Nybø, Sveinung Rotevatn, Jette F. Christensen, Truls Wickholm og Heidi Nordby Lunde om endring i §§ 1, 3, 4 til 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86 og 121 (om å endre statsform til republikk)

Til Stortinget

Sammendrag

Dokument 12:21 (2015–2016), grunnlovsforslag fremmet av Kirsti Bergstø, Snorre Serigstad Valen, Iselin Nybø, Sveinung Rotevatn, Jette F. Christensen, Truls Wickholm og Heidi Nordby Lunde, gjelder innføring av republikk som styreform i Norge.

Forslagsstillerne viser til at Norges styreform er arvelig monarkisk. Det innebærer at det formelle statsoverhodet er en person som har arvet denne posisjonen og ikke er gitt den av folket gjennom valg. Ifølge Grunnloven står kongen over det folkevalgte parlamentet.

Enhver stilling som hviler på nedarvede rettigheter, er en anakronisme i demokratiske samfunn. Monarkiet er en fortidslevning fra et autoritært styre og egner seg derfor dårlig som demokratisk symbol. Sist, men ikke minst, viser forslagsstillerne til at en overgang til republikk vil være det naturlige slutt punktet for den demokratiseringen som startet i 1814, og som var slutført da Stortinget ved unionsoppløsningen, fratok kongen de siste restene av formell makt.

Republikk er i dag den mest vanlige styreformen i verden. Forslagsstillerne ønsker å endre Grunnloven, slik at også Norge får et statsoverhode som er valgt – en president – som erstatter for dagens kongehus. Derfor foreslås konkrete endringer i Grunnloven, slik at Norge kan endre sin formelle styreform fra arvelig monarkisk til republikansk.

Hva slags republikk skal det være?

Forslagsstillerne ønsker å endre Grunnloven, slik at også Norge får et statsoverhode som er valgt av folket, det vil si en president. Et sentralt spørsmål er hva slags republikk som skal innføres. Blant de mest sentrale spørsmålene er hvilken makt en president skal ha, sett i forhold til makten til regjering og storting, og hvordan presidenten skal velges. Andre spørsmål er blant annet hvem som er valgbar som president, hvor lenge en president kan sitte, og hvor mange ganger på rad man kan velges som president. I tillegg kommer spørsmål om hva som skjer med dagens medlemmer av kongehuset, og en rekke formelle og praktiske spørsmål.

Det følger av grunnlovsforslaget at forslagsstillerne i tillegg vil fremme et representantforslag med forslag om at Stortinget ber regjeringen utrede ulike alternativer for innføring av republikk som styreform i Norge og legge vurderinger av de ulike alternativene fram for Stortinget slik at de foreligger i god tid før Stortingets behandling i neste valgperiode av det nærværende grunnlovsforslaget om innføring av republikk. Forslagsstillerne viser til at dersom et slikt representantforslag blir vedtatt og utredningen gjennomføres, vil Stortinget ha et godt grunnlag for å kunne ta stilling til sentrale spørsmål knyttet til republikk som statsform innen grunnlovsforslaget skal opp til behandling.

Folkeavstemning om innføring av republikk

Forslagsstillerne viser til at endring av styreformen for den norske staten er av stor viktighet for folket og landet. Innføring av republikk som ny styreform bør derfor bare gjennomføres dersom et flertall av folket stemmer ja til dette ved en folkeavstemning der valget står mellom å innføre republikk, eller fortsatt ha en arvelig monarkisk styreform.

En slik folkeavstemning har ikke vært avholdt tidligere, selv om det er en vanlig påstand at folkeavstemningen i 1905 omhandlet valg av statsform. Beslutningen om en folkeavstemning i 1905 ble fattet av Stortinget.

Senere ble dette fulgt opp med en folkeavstemning om folket ville ha den foreslåtte prinsen til konge eller ikke. Avstemningen var ikke et spørsmål om hvilken statsform landet skulle ha, men om den kommende kong Haakon skulle bli konge eller ikke.

Selv om mange av diskusjonene den gang hadde statsform som tema, er det på det rene at Norge ikke har hatt en folkeavstemning om statsform.

Slik forslagsstillerne ser det, er det naturlig at styreformen avgjøres av en folkeavstemning. En slik folkeavstemning bør gjennomføres etter at Stortinget har vedtatt de nødvendige grunnlovsendringene for innføring av republikk som styreform. For at folkeavstemningen skal få betydning, må grunnlovsendringene gjøres betinget av at de får tilslutning i den etterfølgende folkeavstemningen. Forslagsstillerne har derfor tatt inn i grunnlovsforslaget en bestemmelse om at grunnlovsendringene bare trer i kraft dersom innføring av republikk som styreform i Norge får flertall ved en etterfølgende folkeavstemning. Ikrafttredelsestidspunktet settes til 1. januar i året etter at en slik folkeavstemning avholdes, for å gi noe tid til praktiske forberedelser for iverksettelse av den nye styreformen.

Det foreslås også å sette som betingelse at en slik folkeavstemning avholdes innen utgangen av neste stortingsperiode, slik at det grunnlovsvedtaket Stortinget eventuelt fatter i neste periode, ikke kan «vekkes til live» ved en folkeavstemning i en senere periode.

Rekkefølgen på behandlingen av forslaget om å innføre republikk som ny styreform blir dermed:

1. Stortinget vedtar å iverksette en utredning av ulike alternativer for innføring av republikk og fremme forslag om hovedpunktene i en republikansk styreform.
2. Stortinget vedtar hovedpunktene for hva slags republikk Norge bør ha.
3. Grunnlovsendringer som innfører republikk som styreform, vedtas, men trer først i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform har fått flertall i en folkeavstemning om dette.
4. En folkeavstemning som nevnt avholdes.

Forslagsstillerne vil at Grunnlovens overskrift endres fra «Kongeriket Norges Grunnlov»/«Kongeriket Noregs grunnlov» til «Norges rikes grunnlov» på bokmål og «Noregs rikes grunnlov» på nynorsk.

Forslaget går ut på at § 1 i Grunnloven på bokmål og nynorsk skal lyde:

«Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig republikk» og

«Noreg er ein fri, sjølvstendig, udeleg og uavhengelig republikk».

Forslaget innebærer at «republikk» erstatter «rike» i gjeldende bestemmelse, og at annet punktum om at regjeringsformen er arvelig og monarkisk, bortfaller.

Forslagsstillerne vil at overskriften til kapittel B skal lyde på bokmål og nynorsk:

«Om den utøvende makt» og «Om den utøvende makta».

Det foreslås at § 3 på bokmål og nynorsk skal lyde:

«Den utøvende makt er hos regjeringen og presidenten. Nærmere bestemmelser om presidenten fastsettes ved lov» og

«Den utøvande makta er hos regjeringa og presidenten. Nærare føresegner om presidenten blir fastsette i lov».

Forslagsstillerne foreslår at flere av bestemmelsene i Grunnloven som vedrører kongen, oppheves. Dette gjelder §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 11, 24, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48.

Det foreslås endringer også i §§ 12, 13, 14 og 15 om «statsrådet» ved at «kongen» utgår.

I §§ 17, 18, 19 og 22 annet ledd erstattes «kongen» med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

I § 21 om utnevning av embetsmenn erstattes «kongen» med «regjeringen»/«regjeringa».

Forslaget går videre ut på at «kongen» som er nevnt i en rekke bestemmelser i Grunnloven, erstattes med «regjeringen»/«regjeringa».

I § 75 om Stortingets oppgaver foreslås flere endringer. Bokstav e om fastsetting av apanasjen til den kongelige familien foreslås opphevet. Bokstav f blir etter dette bokstav e og bokstav g blir bokstav f. I disse bestemmelsene erstattes «kongen» med «regjeringen»/«regjeringa».

Forslaget til § 76 første ledd er fremsatt i to alternativer. Alternativ 1 viser til «regjeringen», mens alternativ 2 viser til «presidenten».

Det foreslås endringer i § 82 annet punktum om opplysningsplikten ved at «medlem av statsrådet» erstattes av «medlem av regjeringen/regjeringa» (alternativa

tiv 1), mens alternativ 2 viser til «presidenten og regjeringsmedlemmene».

I § 86 om Riksretten vises det til «saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget»/«saker som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget».

Det foreslås også endringer i § 121. «Kongeriket Norges Grunnlov»/«grunnlova for Kongeriket Noreg» erstattes med «Norges rikes grunnlov»/«Noregs rikes grunnlov». I annet ledd foreslås «kongen» erstattet med «regjeringen»/«regjeringa».

Forslagsstillerne har også foreslått andre språklige endringer i de angjeldende bestemmelsene.

Det fremgår av romertall II i forslaget at vedtaket trer i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform i Norge har fått flertall ved en folkeavstemning. Slik folkeavstemning må avholdes innen 31. september 2021.

Av romertall III fremgår det at de som på tidspunktet er regjeringsmedlemmer, fra da av får myndighet, rettigheter og plikter som medlem av regjeringen etter den endrede grunnloven og myndighet, rettigheter og plikter som i eller i medhold av lov er tillagt regjeringsmedlemmer eller statsråder. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt kongen, skal fra da av tillegges regjeringen. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt Kongen i statsråd, skal fra da av tillegges regjeringen i regjeringsmøte.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Magne Rommetveit, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og Ulf Leirstein, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til Dokument 12:21 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Kirsti Bergstø, Snorre Serigstad Valen, Iselin Nybø, Sveinung Rotevatn, Jette F. Christensen, Truls Wickholm og Heidi Nordby Lunde om endring i §§ 1, 3, 4 til 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 96 og 121 (om å endre statsform).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet Eva Kristin Hansen fra Arbeiderpartiet og medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at tilsvarende forslag om innføring av republikk som statsform i Norge har vært fremmet og behandlet i Stortinget flere ganger. Forslagene, som innebærer et grunnleggende brudd

med den norske statsformen, har blitt avvist ved alle de tidligere stortingsbehandlingene.

Flertallet viser til at monarkiet som statsform har en mer enn 1000-årig lang tradisjon i Norge. I tilknytning til unionsoppløsningen i 1905 ble det avholdt en folkeavstemning om Norge fortsatt skulle være et kongedømme. Den nye kongen ville at folket skulle si sin mening om de ønsket ham som konge for Norge. Resultatet viste et klart flertall for den foreslåtte kongen.

Flertallet viser til meningsmålinger som har vært gjennomført de senere år, som viser at monarkiet har bred oppslutning i befolkningen. I en undersøkelse fra TNS Gallup i januar 2017 kom det frem at 67,1 pst. av dem som har en mening, ville valgt monarki, mens 32,9 pst. ville valgt republikk. Det er derfor ingen signaler som skulle tilsi at det bør bli en endring i det standpunktet som Stortinget tidligere har hatt i dette spørsmålet.

Flertallet tilrår på denne bakgrunn at det fremlagte forslag ikke bifalles.

Komiteens medlem fra Arbeiderpartiet Eva Kristin Hansen og medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et arvelig monarki. Rollen som formelt statsoverhode innehas av en person som har arvet denne posisjonen og ikke er gitt den av folket gjennom valg. Ifølge Grunnloven står kongen over det folkevalgte parlamentet. Enhver stilling som hviler på nedarvede rettigheter, burde vært et tilbaketrukket stadium i et demokratisk samfunn. Monarkiet er en fortidslevning fra et autoritært styre og egner seg derfor dårlig som demokratisk symbol. En overgang til republikk vil være det naturlige sluttpunktet på den demokratiseringen som startet i 1814. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om en overgang fra monarki til republikk, verdens mest brukte statsform i dag.

På denne bakgrunn tilrår disse medlemmer at Dokument 12:21 (2015–2016) med § 76 første ledd alternativ 1 og § 82 annet punktum alternativ 1 bifalles i samsvar med forslaget under.

Forslag fra mindretall

Forslag fra medlemmet Eva Kristin Hansen fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

I
Grunnlovens tittel skal lyde:

Norges rikes grunnlov

–

Noregs rikes grunnlov

§ 1 skal lyde:

Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig republikk.

–

Noreg er ein fri, sjølvstendig, udeleleg og uavhen-
deleg republikk.

Overskriften til kapittel B skal lyde:

B. Om den utøvende makt

–

B. Om den utøvande makta

§ 3 skal lyde:

Den utøvende makt er hos regjeringen og presiden-
ten. Nærmere bestemmelser om presidenten fastsettes
ved lov.

–

Den utøvande makta er hos regjeringa og presiden-
ten. Nærare føresegner om presidenten blir fastsette i
lov.

§§ 4, 5, 6, 7, 8, 9 og 11 oppheves.

§ 12 skal lyde:

Regjeringen skal bestå av en statsminister og minst
syv andre medlemmer. Alle regjeringens medlemmer
skal være stemmeberettigede norske borgere.

Regjeringen fordeler gjøremålene blant sine med-
lemmer slik den finner det tjenlig. Til å delta i regje-
ringsmøter ved siden av de faste medlemmer kan regje-
ringen i særlige tilfeller tilkalle andre norske borgere,
men ikke presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefeller, foreldre og barn eller to søsken må ikke
på samme tid være medlemmer av regjeringen.

–

I regjeringa skal det vere ein statsminister og minst
sju andre medlemmer. Alle medlemmene av regjeringa
skal vere røysteføre norske borgarar.

Regjeringa fordeler gjeremåla mellom medlemme-
ne slik ho meiner det er tenleg. Til å vere med på regje-
ringsmøte ved sida av dei faste medlemmene kan regje-
ringa i særlege høve kalle inn andre norske borgarar,
men ikkje presidenten eller medlemmer av Stortinget.

Ektefolk, foreldre og born eller to sysken må ikkje
samstundes vere medlemmer av regjeringa.

§ 13 skal lyde:

Regjeringens saker avgjøres ved stemmegivning.
Ved stemmelikhet har statsministeren eller, i dennes
fravær, den første av de tilstedeværende statsråder to
stemmer.

–

Sakene til regjeringa blir avgjorde med røysting. Står
røystene likt, har statsministeren eller, om han er borte,
den fyrste av statsrådene som er til stades, to røyster.

§ 14 skal lyde:

Regjeringen kan utnevne statssekretærer til å bistå
regjeringens medlemmer i utførelsen av deres gjøremål
utenfor regjeringsmøtene. Den enkelte statssekretær
handler på vegne av det medlem av regjeringen som
hun eller han er knyttet til, i den utstrekning dette med-
lem bestemmer.

–

Regjeringa kan utnemne statssekretærar til å hjelpe
medlemmene av regjeringa med gjeremåla deira utan-
for regjeringsmøta. Kvar statssekretær handlar på veg-
ner av den medlemmen av regjeringa som ho eller han
er knytt til, så langt denne medlemmen fastset.

§ 15 skal lyde:

Ethvert medlem av regjeringen har plikt til å frat-
te sitt embete etter at Stortinget har fattet vedtak om mis-
tillit til vedkommende alene eller til den samlede regje-
ring.

Når Stortinget har fattet vedtak om mistillit, kan det
bare utføres gjøremål som er nødvendige for en forsvar-
lig embetsførsel.

–

Kvar medlem av regjeringa har plikt til å gå av etter
at Stortinget har gjort vedtak om mistillit til vedkom-
mande åleine eller til heile regjeringa.

Når Stortinget har gjort vedtak om mistillit, kan det
berre utførast slike gjeremål som trengst for forsvarleg
embetsførsle.

I §§ 17, 18, 19 og 22 annet ledd gjøres følgende
endringer:

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og
med «regjeringa» på nynorsk.

§ 20 første ledd skal lyde:

Regjeringen har i regjeringsmøte rett til å benåde
forbrytere etter at dom er falt. Forbryteren kan velge å
motta regjeringens nåde eller underkaste seg den idømte
straff.

–

Regjeringa har i regjeringsmøte rett til å gje for-
brytarar nåde etter at dom er fallen. Forbrytaren kan
velje å ta imot nåden frå regjeringa eller ta den idømde
straffa.

§ 21 skal lyde:

Regjeringen velger og utnevner alle sivile og militæ-
re embetsmenn. Før innsettelsen skal de sverge eller,
hvis de ved lov er fritatt for edsavleggelse, høytidelig
love lydighet og troskap til konstitusjonen. De embets-
menn som ikke er norske borgere, kan ved lov fritas for
denne plikt.

–

Regjeringa vel og utnemner alle sivile og militære
embetsmenn. Før innsetjinga skal dei sverje eller, om

dei ved lov er fritekne frå å gjere eid, høgtidleg love lyd-
nad og truskap til konstitusjonen. Embetsmenn som
ikkje er norske borgarar, kan ved lov få fritak frå denne
plikta.

§ 22 første ledd første og annet punktum skal lyde:

Statsministeren, de øvrige medlemmer av regjerin-
gen og statssekretærene kan uten dom avskjediges av re-
gjeringen. Det samme gjelder for de embetsmenn som
er ansatt ved regjeringens kontorer eller i utenrikstje-
nesten, sivile overøvrighetspersoner, sjefar for regimen-
ter og andre militære korps, kommandanter på festnin-
ger og høystbefalende på krigsskip.

–

Statsministeren, dei andre medlemmene av regje-
ringa og statssekretærene kan utan dom avsetjast av re-
gjeringa. Det same gjeld for dei embetsmennene som er
tilsette ved regjeringskontora eller i utanrikstenesta, si-
vile overøvrighetspersonar, sjefar for regiment og an-
dre militære korps, kommandantar på festningar og
høgstbefalende på krigsskip.

§ 23 første ledd skal lyde:

Regjeringen kan dele ut ordener til hvem den vil, til
belønning for utmerkede fortjenester, som må kunn-
gjøres offentlig. Regjeringen kan ikke tildele annen rang
eller tittel enn den et embete medfører. Ordenen fritar
ingen for statsborgernes felles plikter og byrder, og gir
heller ikke fortrinnsrett til statlige embeter. Embets-
menn som avskjediges i nåde, beholder den tittel og
rang de hadde i embetet. Dette gjelder ikke regjeringens
medlemmer eller statssekretærene.

–

Regjeringa kan gje ordenar til kven ho vil, til påskjø-
ning for framifrå gagnsverk, som må kunngrerast offent-
leg. Regjeringa kan ikkje tildele annan rang og tittel enn
den eit embete fører med seg. Ordenen fritek ingen for
dei plikter og bører som er sams for statsborgarane, og
gjev heller ikkje førerrett til statlege embete. Embets-
menn som får avskil i nåde, får ha den tittelen og rangen
dei hadde i embetet. Dette gjeld ikkje medlemmene av
regjeringa eller statssekretærene.

§ 24 oppheves.

§ 25 første ledd første punktum skal lyde:

Regjeringen har høyeste befaling over rikets forsvars-
makt.

–

Regjeringa har høgste befalinga over forsvarsmakta
til riket.

§ 26 første ledd skal lyde:

Regjeringen har rett til å sammenkalle tropper, be-
gynne krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og

oppheve folkerettslige avtaler og sende og motta sende-
menn.

–

Regjeringa har rett til å kalle saman troppar, byrje
krig til forsvar av landet og slutte fred, inngå og seie opp
folkerettslege avtaler og sende og ta imot sendemenn.

§ 27 skal lyde:

Alle regjeringens medlemmer skal møte i regje-
ringsmøter når de ikke har lovlig forfall. Ingen beslut-
ning må tas der når ikke over halvparten av medlemme-
ne er til stede.

–

Alle medlemmene av regjeringa skal møte i regje-
ringsmøte når dei ikkje har lovleg forfall. Inga avgjerd
må takast der når ikkje over halvta av medlemmene er
til stades.

§ 28 skal lyde:

Tilrådinger om embetsutnevnelser og andre viktige
saker skal foredras i regjeringens møte av det medlem av
regjeringen hvis fagområde de tilhører. Hun eller han
skal ekspedere sakene i overensstemmelse med regje-
ringens beslutning.

–

Tilrådingar om embetsutnemningar og andre vikti-
ge saker skal målberast i regjeringens møte av den med-
lemmen av regjeringa som har det fagområdet dei høyr-
er til. Ho eller han skal ekspedere sakene i samsvar med
avgjerda til regjeringa.

§ 29 skal lyde:

Hindrer lovlig forfall et medlem av regjeringen fra å
møte og foredra de saker som tilhører hennes eller hans
fagområde, skal disse saker foredras av et annet med-
lem, som regjeringen konstituerer til det.

Hindrer lovlig forfall så mange fra å møte at ikke fle-
re enn halvparten av det bestemte antall medlemmer er
til stede, skal så mange andre personer som nødvendig
konstitueres til å delta i regjeringens møte.

–

Hindrar lovleg forfall ein medlem frå å møte og mål-
bere saker som høyrer til hennar eller hans fagområde,
skal sakene målberast av ein annan medlem, som regje-
ringa konstituerer til det.

Hindrar lovleg forfall så mange frå å møte at ikkje
fleire enn halvta av det fastsette talet på medlemmer er
til stades, skal så mange andre personar som naudsynt
konstituerast til å vere med på regjeringens møte.

§ 30 skal lyde:

I regjeringens møte føres det protokoll over alle de sa-
ker som behandles der. De diplomatiske saker som re-
gjeringen beslutter å hemmeligholde, føres inn i en egen
protokoll. Det samme gjelder de militære kommandosa-
ker som regjeringen beslutter å hemmeligholde.

Enhver som deltar i regjeringsmøte, har plikt til å si sin mening med frimodighet. Mener noe medlem av regjeringen at regjeringens beslutning strider mot statsformen eller landets lover, har hun eller han plikt til å gjøre kraftige motforestillinger og tilføye sin mening i protokollen. Den som ikke har protestert på denne måte, anses for å ha vært enig i regjeringens beslutning og er ansvarlig for det, slik som det siden blir bestemt, og kan av Stortinget settes under tiltale for Riksretten.

–

I regjeringsmøtet blir det ført protokoll over alle saker som blir behandla der. Dei diplomatiske sakene som regjeringa vedtek å halde løynde, blir førte inn i ein særskild protokoll. Det same gjeld dei militære kommandosakene som regjeringa vedtek å halde løynde.

Kvar den som er med på regjeringsmøte, har plikt til å seie si meining med frimod. Meiner nokon medlem av regjeringa at avgjerda til regjeringa strir mot statsforma eller lovene i landet, har ho eller han plikt til å ta kraftig til motmæle og skrive si meining i protokollen. Den som ikkje har protestert såleis, blir rekna for å ha vore samd i avgjerda til regjeringa og er ansvarleg for det, slik som det sidan blir fastsett, og Stortinget kan setje vedkommande under tiltale for Riksretten.

§ 31 skal lyde:

Alle regjeringens beslutninger utferdiges i dens navn og undertegnes av statsministeren eller, om statsministeren ikke har vært til stede, av det første av regjeringsmøtets tilstedeværende medlemmer.

–

Alle avgjerdene til regjeringa blir utferdia i namnet til regjeringa og blir underskrivne av statsministeren eller, om statsministeren ikkje var til stades i regjeringsmøtet, av den fyrste av dei medlemmene som var det.

§§ 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48 oppheves.

§ 62 skal lyde:

De tjenestemenn som er ansatt ved regjeringens kontorer, bortsett fra statssekretærer og de politiske rådgivere, kan ikke velges til representanter. Det samme gjelder Høyesteretts medlemmer og tjenestemenn som er ansatt i utenrikstjenesten, og tjenestemenn ansatt ved presidentens kontor.

Regjeringens medlemmer kan ikke møte på Stortinget som representanter så lenge de er medlemmer av regjeringen. Det samme gjelder presidenten, så lenge hun eller han er president. Heller ikke statssekretærene kan møte som representanter så lenge de er i embetet, og de politiske rådgivere ved regjeringens og presidentens kontorer kan ikke møte på Stortinget så lenge de innehar sine stillinger.

–

Tenestemenn som er tilsette ved regjeringskontora, bortsett frå statssekretærar og politiske rådgjevarar, kan ikkje veljast til representantar. Det same gjeld medlemmene av Høgsterett, tenestemenn som er tilsette i utanrikstenesta, og tenestemenn som er tilsette ved kontoret til presidenten.

Medlemmer av regjeringa kan ikkje møte på Stortinget som representantar så lenge dei er medlemmer av regjeringa. Det same gjeld presidenten så lenge ho eller han er president. Heller ikkje statssekretærane kan møte som representantar så lenge dei er i embetet, og dei politiske rådgjevarane ved regjeringskontora kan ikkje møte på Stortinget så lenge dei har stillingane sine.

I § 67 strykes «Kongeriket».

§ 68 første punktum skal lyde:

Stortinget trer i alminnelighet sammen i rikets hovedstad den første hverdag i oktober måned hvert år, med mindre regjeringen eller presidenten på grunn av usedvanlige omstendigheter, så som fiendtlig angrep eller smittsom sykdom, velger en annen by i riket.

–

Stortinget kjem i regelen saman i hovudstaden den fyrste kvardagen i oktober kvart år, om ikkje regjeringa eller presidenten på grunn av usedvanlege omstende, så som fiendsleg åtak eller smittsam sjukdom, vel ein annan by i riket.

§ 69 skal lyde:

Når Stortinget ikke er samlet, kan det sammenkalles av regjeringen dersom den mener det er nødvendig.

–

Når Stortinget ikkje er samla, kan regjeringa kalle det saman dersom ho meiner det trengst.

§ 74 første ledd skal lyde:

Så snart Stortinget har konstituert seg, åpner statsministeren eller den statsministeren utpeker til det, forhandlingene med en tale om rikets tilstand og de forhold som hun eller han især ønsker å lede Stortingets oppmerksomhet mot.

–

Så snart Stortinget har konstituert seg, opnar statsministeren eller den statsministeren set til det, forhandlingane med ei tale om tilstanden i riket og dei emna ho eller han særleg vil gjere Stortinget merksam på.

§ 74 annet ledd skal lyde:

Når Stortingets forhandlinger er åpnet, har statsministeren og regjeringens øvrige medlemmer rett til å møte i Stortinget og på lik linje med Stortingets medlemmer delta i forhandlingene når de holdes for åpne dører, men uten å avgi stemme. I de saker som behandles for lukkede dører, gjelder dette bare når Stortinget tillater det.

–

Når forhandlingane i Stortinget er opna, har statsministeren og dei andre medlemmene av regjeringa rett til å møte i Stortinget og til liks med medlemmene der ta del i forhandlingane når dei blir haldne for opne dører, men utan å røyste. I saker som blir behandla for stengde dører, gjeld dette berre når Stortinget gjev løyve til det.

§ 75 bokstav e oppheves.

§ 75 bokstav f blir bokstav e og skal lyde:

e) å la seg forelegge regjeringmøtenes protokoller og alle offentlige innberetninger og papirer;

–

e) å få seg førelagt protokollane frå regjeringmøta og alle offentlege meldingar og papir;

I § 75 bokstav g, som blir bokstav f, gjøres følgende endring:

«kongen» erstattes med «regjeringen» på bokmål og med «regjeringa» på nynorsk.

§ 75 bokstav h blir bokstav g og skal lyde:

g) å kunne gi enhver påbud om å møte for seg i statssaker;

–

g) å kunne gje kven som helst påbod om å møte for seg i statssaker;

§ 75 bokstav i til m blir § 75 bokstav h til k.

§ 76 første ledd skal lyde:

Enhver lov skal først foreslås på Stortinget, enten av en stortingsrepresentant eller av regjeringen ved et av dens medlemmer.

–

Alle lovframlegg skal fyrst gjerast på Stortinget, anten av ein stortingsrepresentant eller av regjeringa ved ein av medlemmene.

§ 77 skal lyde:

Når Stortinget har fattet det samme lovvedtak to ganger etter hverandre, sendes det til regjeringen med anmodning om dens sanksjon.

–

Når Stortinget har gjort same lovvedtaket to gonger på rad, går vedtaket til regjeringa med oppmoding om sanksjon.

§ 78 skal lyde:

Godtar regjeringen lovvedtaket, forsyner statsministeren det med sin underskrift, og dermed blir det til lov.

Godtar regjeringen det ikke, sendes det tilbake til Stortinget med den erklæring at regjeringen for tiden ikke finner det tjenlig å sanksjonere det. I så tilfelle kan

ikke det storting som da er samlet, legge dette vedtak frem for regjeringen igjen.

–

Godtek regjeringa lovvedtaket, skriv statsministeren under, og dermed blir det til lov.

Godtek regjeringa det ikkje, blir det sendt attende til Stortinget med dei orda at regjeringa for tida ikkje meiner det er tenleg å sanksjonere det. I så fall kan ikkje det stortinget som då er samla, leggje dette vedtaket fram for regjeringa att.

§ 79 skal lyde:

Når to storting med ett valg og minst to storting imellom har fattet det samme lovvedtak uforandret uten at Stortinget i mellomtiden har fattet noe avviken- de endelig lovvedtak, og det da forelegges regjeringen, så blir det til lov selv om regjeringen ikke gir sin sanksjon før Stortinget adskilles.

–

Når to storting med eitt val og minst to storting imellom har gjort same lovvedtaket uendra utan at Stortinget i mellomtida har gjort avvikande endeleg lovvedtak, og det då blir lagt fram for regjeringa, så blir det til lov endå om regjeringa ikkje gjev sanksjon før Stortinget skilst.

§ 80 tredje ledd skal lyde:

Innen denne tid meddeler statsministeren regjeringens beslutning om de lovvedtak som ikke allerede er avgjort (jf. §§ 77–79), ved enten å stadfeste dem eller å forkaste dem. Alle de som ikke uttrykkelig er blitt godkjent, anses for å være forkastet.

–

Innan den tid kunngjer statsministeren for Stortinget avgjerda til regjeringa om dei lovvedtaka som ikkje alt er avgjorde (jf. §§ 77–79), med anten å stadfeste eller å forkaste dei. Alle dei som ikkje uttrykkeleg blir godkjende, blir rekna som forkasta.

§ 81 skal lyde:

Alle lover (unntatt dem i § 79) utferdiges i regjeringens navn, under Norges rikets segl og med følgende ord: «Den norske regjering kunngjør at vi er blitt forelagt Stortingets vedtak av dato sålydende: (her følger vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hånd og rikets segl.»

–

Alle lover (så nær som dei etter § 79) blir utferda i namnet til regjeringa, under Noregs rikssegel og med desse orda: «Den norske regjeringa kunngjer at Stortinget har lagt føre oss eit vedtak dagsett dato som lyder slik: (her kjem vedtaket). Vi godkjenner og stadfester dette vedtaket som lov, under vår hand og riksesglet.»

§ 82 annet punktum skal lyde:

Intet medlem av regjeringen må legge frem uriktige eller villedende opplysninger for Stortinget eller dets organer.

–

Ingen medlemmer av regjeringa må leggje fram urette eller villeiande opplysningar for Stortinget eller eit stortingsorgan.

§ 86 første ledd skal lyde:

Riksretten dømmer i første og siste instans i de saker som Stortinget anlegger mot medlemmer av regjeringen, Høyesterett eller Stortinget, eller presidenten, for straffbart eller annet rettsstridig forhold når de har brutt sine konstitusjonelle plikter.

–

Riksretten dømmer i første og siste instans i dei sakene som Stortinget reiser mot medlemmer av regjeringa, Høgsterett eller Stortinget, eller presidenten, for eit strafflagt eller anna rettsstridig tilhøve når dei har brote sine konstitusjonelle plikter.

§ 86 tredje ledd tredje punktum skal lyde:

Presidenten, medlemmer av regjeringen og medlemmer av Stortinget kan ikke velges til medlem av Riksretten.

–

Presidenten, medlemmer av regjeringa og medlemmer av Stortinget kan ikkje veljast til medlem av Riksretten.

§ 121 skal lyde:

Viser erfaring at noen del av denne Norges rikes grunnlov bør endres, skal endringsforslag fremsettes på første, annet eller tredje storting etter et nytt valg og kunngjøres. Men det tilkommer først det første, annet eller tredje storting etter neste valg å bestemme om den foreslåtte endring skal finne sted eller ei. En slik endring må likevel aldri motsi denne grunnlovs prinsipper, men bare angå modifikasjoner i enkelte bestemmelser som ikke endrer denne konstitusjons ånd, og to tredjedeler av Stortinget må være enige i en slik endring.

En grunnlovsbestemmelse som er vedtatt på denne måte, skal underskrives av Stortingets president og sekretær og sendes regjeringen til kunngjøring som gjeldende bestemmelse i Norges rikes grunnlov.

–

Viser røynsla at nokon del av denne Noregs rikes grunnlov bør endrast, skal framlegget om endring leggjast fram på det fyrste, andre eller tredje stortinget etter eit nytt val og kunngjerast. Men det er fyrst det fyrste, andre eller tredje stortinget etter neste val som avgjer om endringa skal gjerast eller ikkje. Ei slik endring må likevel aldri stri mot prinsippa i denne grunnlova, men berre gjelde modifikasjonar i einskilde føresegnar som ikkje endrar ånda i denne konstitusjonen, og to tredjedelar av Stortinget må vere samde i ei slik endring.

Ei grunnlovsføresegn som er vedteken på denne måten, skal underskrivast av Stortingets president og sekretær og sendast til regjeringa til kunngjering som gjeldande føresegn i Noregs rikes grunnlov.

II

Vedtak I trer i kraft 1. januar året etter at innføring av republikk som styreform i Norge har fått flertall ved en folkeavstemning. Slik folkeavstemning må avholdes innen 31. september 2021.

III

De som på tidspunktet nevnt under II første punktum er regjeringsmedlemmer, får fra da av myndighet, rettigheter og plikter som medlem av regjeringen etter den forandrete grunnloven, og myndighet, rettigheter og plikter som i eller i medhold av lov er tillagt regjeringsmedlemmer eller statsråder. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt kongen, skal fra da av tillegges regjeringen. Myndighet, rettigheter eller plikter som i eller i medhold av lov er tillagt Kongen i statsråd, skal fra da av tillegges regjeringen i regjeringssmøte.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 12:21 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Kirsti Bergstø, Snorre Serigstad Valen, Iselin Nybø, Sveinung Rotevatn, Jette F. Christensen, Truls Wickholm og Heidi Nordby Lunde om endring i §§ 1, 3, 4 til 9, 11, 12, 13, 14, 15, 17 til 32, 34 til 37, 39 til 41, 43 til 48, 62, 67 til 69, 74 til 82, 86 og 121 (om å endre statsform til republikk) – samtlige alternativer – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 15. januar 2019

Dag Terje Andersen

leder

Bente Stein Mathisen

ordfører